

Vad skiljer program och appar?

I de här sammanhangen betyder program den sortens traditionella Windows-program som vi är vana att köra, exempelvis Photoshop och Word. Det är alltså program som vi installerar från en dvd-skiva eller genom att ladda hem ett installationsprogram på nätet. I grund och botten är de gjorda för att styras med mus och tangentbord.

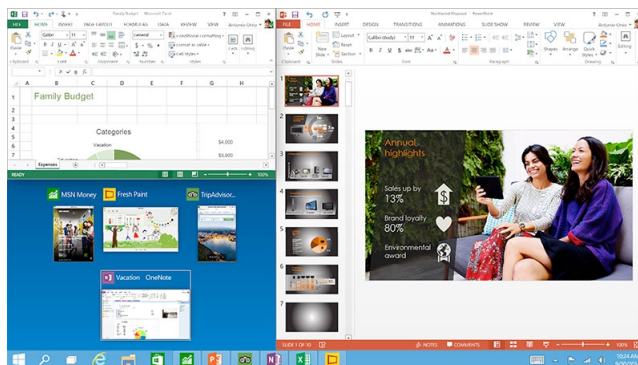
Appar är däremot namnet på den nya sortens program som lanserade i Windows 8. Vi hämtar dem via Windows Store, och både nedladdning och installation sker automatiskt (se nästa sida). Appar är gjorda för att passa pekskärmar, men de fungerar som regel också bra om du har mus och tangentbord.

Kan jag ändra apparnas storlek?

I Windows 8 kunde apparna bara köras i ett läge där de fyllde hela eller halva skärmen. Det fungerade utmärkt för surfplattor men mindre bra för datorer. I Windows 10 kan apparna däremot bete sig som vanliga fönster. Det är med andra ord möjligt att ändra en apps storlek, och du kan jobba med både appar och program samtidigt. Skillnaden mellan appar och program har alltså blivit betydligt mindre.

Kan jag köra vanliga program?

Som regel är det inga problem att köra äldre program i Windows 10, men har du riktigt gamla program kan det bli problem. Om du är osäker kan du kolla med programtillverkaren .

Var finns Microsofts gratisprogram?

Precis som tidigare kan du ladda ned Microsoft programpaket Windows Essentials gratis på <http://surftips.se/windowsessentials>. Det innehåller bildprogrammet Fotogalleriet, bloggverktyget Windows Live Writer, videoredigeringsprogrammet Movie Maker och e-postprogrammet Windows Live E-post.

Hur ändrar jag standardinställning?

Vissa program och appar startar automatiskt. Du kan exempelvis låta appen Foto starta så snart du klickar på en bildfil. För att styra dessa standardprogram väljer du *Inställningar/..System/..Standardappar*. Klicka på den kategori du vill ändra och välj en annan.

Vad gör jag om en app krånglar?

Om en app börjar krångla kan du skaffa verktyget Troubleshooter. Du hämtar det gratis på <http://surftips.se/troubleshooter>

Hur stänger jag av meddelanden?

Många appar skickar ut aviseringar och meddelanden. Du bestämmer själv vilka program som ska få göra det genom att öppna *Inställningar/..System/..Meddelanden och åtgärder*. Under rubriken *Visa meddelanden* från de här apparna väljer du vilka som ska vara på och av.

Hur stor plats tar apparna?

Om det är trångt på din hårddisk kan det vara bra att veta vilka program och appar som tar upp plats. Det här får du veta genom att välja *Inställningar/..System/..Appar och funktioner*. Nu visas en lista som du kan sortera i storleksordning. Om du vill avinstallera appen eller programmet klickar du på ikonen och väljer *Avinstallera*.

Så funkar grunderna i Windows 10

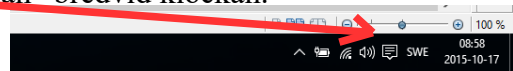
Kontrollpanelen öppnar du genom att **högerklicka** på Start-knappen och välja **Kontrollpanelen**. (Du kan även gå via Windowstangenten+X på tangentbordet och sen välja kontrollpanelen)

Menyn **Inställningar** finns på Start-menyn.

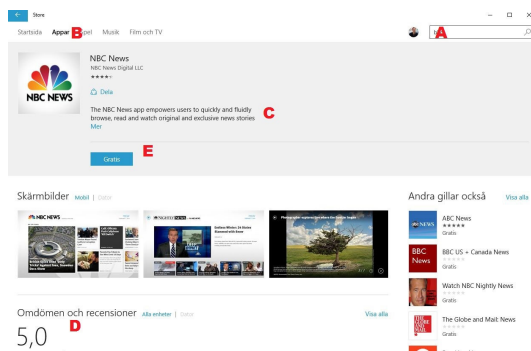
För att öppna **Sök** klickar du på förstoringsglasat till höger om **Start-knappen**.

Åtgärdcenter öppnar du genom att klicka på "pratbubblan" bredvid klockan.

I en dator samlas program och appar under Windows 10:s Start-menyn, som du öppnar genom att klicka på Start-knappen i nedre vänsterhörn. Till höger ser du de viktigaste och till vänster de senaste använda. För att visa samtliga väljer du **Alla appar**.

Så hämtar du appar i Windows Store

För att hämta en app klicka du på **Start-knappen** och väljer **Windows Store**. *Finns även som symbol i aktivitetsfältet, liknar en papperspåse med ett fönster*

Om du vet vad appen heter skriver du namnet i sökfönstret (A), annars bläddrar du via kategorier (B).

Innan du bestämmer dig kan du läsa mer om appen (C) och kolla in betyg från andra användare (D).

Om det är en *gratisapp* installerar du den genom att klicka på **Gratis** (E). Om det är en betalapp står det istället ett pris här. Första gången du handlar får du välja **Lägg till en ny betalningsmetod** och för att i efterhand kolla köpinformationen surfar du till <http://account.microsoft.com>.

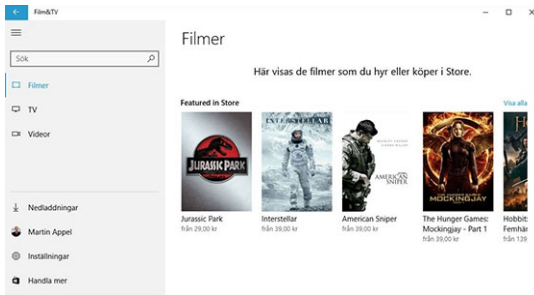
För att **avinstallera** en app klickar du på **Start-knappen** och väljer **Alla appar**. **Högerklicka** och välj **Avinstallera**. Du kan även gå in via Inställningar/..System/..Appar och funktioner. Markera ett program och välj Avinstallera. Du kan också välja att höger-klicka direkt på genvägen till programmet i startmenyn och välja "Avinstallera"

Appar du får på köpet

Alarm och klocka. En kombinerad väckarklocka, timer och stoppur. Du kan även välja se vad klockan är på olika platser runt om i världen.

Film & TV. - Filmer

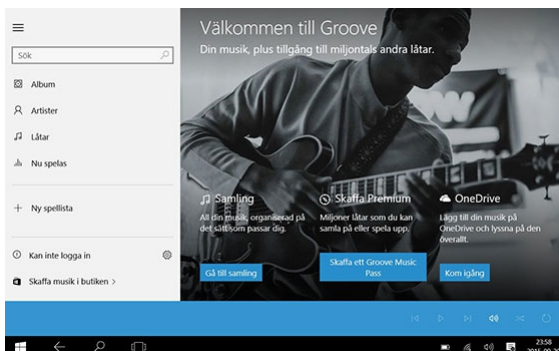
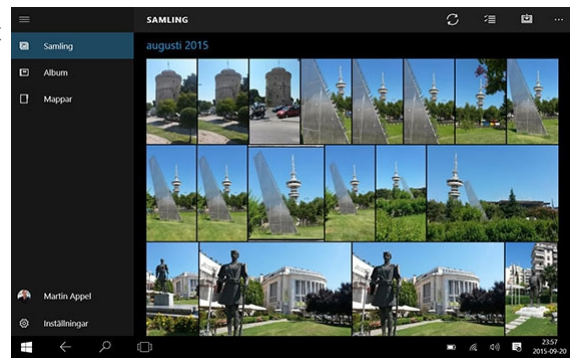
Titta på rörlig bild på två sätt. För det första kan du titta på filer på den egna hårddisken. Appen klarar av de flesta videoformat, exempelvis mp4, avi och wmv.

För det andra kan du köpa eller hyra tv-serier och filmer direkt från Microsofts butik Windows Store.

Ditt bibliotek kan synkroniseras mellan olika enheter, så du kan exempelvis börja titta på en film på din dator och sedan fortsätta på surfplattan. Än så länge finns det dock ingen möjlighet att prenumerera på film och tv via tjänsten.

Foton. Den här appen håller ordning på de bilder som finns på din egen hårddisk och i molntjänsten *Onedrive*. Har du många bilder kan du skapa egna album. Du kan visa upp dem på din egen skärm som ett bildspel eller dela bilderna med dina vänner.

Appen Foton har dessutom ett smidigt verktyg för att redigera dina bilder. Välj mellan grundläggande funktioner som att rotera och beskära eller mer avancerade som att ändra högdagrar, färgtemperatur och mättnad. Du kan också välja Filter för att snabbt förbättra resultatet med några standardinställningar.

Groove Musik. Microsoft försöker utmana Spotify och Google Play Musik med en inbyggd musiktjänst. Den heter Groove, och precis som konkurrenterna kostar den cirka 100 kronor om du vill ha obegränsad tillgång till cirka 40 miljoner låtar. Du kan lyssna via webbläsaren, Xbox, Android, Iphone/Ipad och Windows Phone (<http://music.groove.com/>).

Om du inte vill betala kan du använda appen för att lyssna på dina egna mp3-låtar som du lagrar på hårddisken eller i molntjänsten *Onedrive*.

Ekonomi. Ekonominyheter, börskurser, valutakurser, bolånekalkylator och andra verktyg för din privatekonomi.

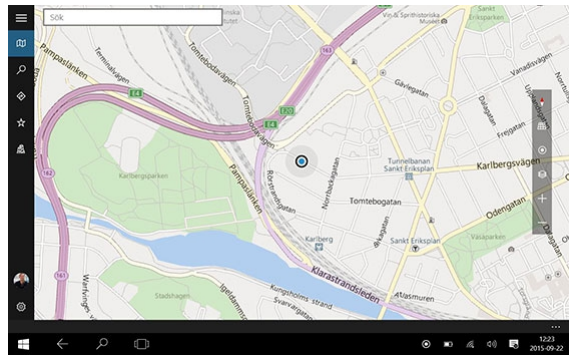
E-post. App som låter dig samla all e-post på ett och samma ställe, oavsett vilken e-posttjänst du använder.

Kalender. En app som visar din Outlook- eller Google-kalender.

Kalkylatorn. En digital miniräknare som även kan hjälpa dig att konvertera olika mått.

Kamera. Om din surfplatta eller dator har en inbyggd kamera använder du den här appen för att ta bilder.

Kartor. Gratis karttjänst som kör Microsofts egen tjänst Bing Kartor.

Kontakter. Din digitala adressbok. Appen fungerar både för Outlook och Google Kontakter.

Läsare. Visa upp digitala dokument i pdf-formatet.

Nyheter. Läs nyheter från Sverige och världen.

OneNote. En digital anteckningsbok som ligger i molnet och är går att nå överallt.

Röstinspelaren. En diktafon som spelar in din egen röst.

Skype. Microsofts tjänst för att ringa gratis eller billigt via internet.

Skanna. Läs in text och bilder – om du har en skanner ansluten.

Sport. Hitta resultat för dina favoritsporter och läs allmänna sportnyheter.

Windows Media Player. Microsofts traditionella mediaspelare, både för ljud och video.

Väder. Väderprognoser för den plats där du befinner dig – eller annan valfri ort.

Xbox. En app för dig som vill använda datorn för att spela spel.

Här är de största nyheterna i Edge

I Windows 10 har Microsoft låtit sin gamla webbläsare Internet Explorer gå i graven. I stället lanseras efterföljaren **Edge**, som bjuder på ett renare utseende och ett antal nya smarta funktioner. Här är de viktigaste:

1. **Adressfältet** i Edge kan även användas för att söka. Skriv in ett ord så får du sökförslag direkt.
2. **Läsläge** skalar bort allt oväsentligt på sidan så att texten blir smidigare att läsa.
3. Förutom att spara en sida som **Favorit** (bokmärke) kan du använda **Läslista**. Du sparar den på så sätt för senare läsning.
4. Via den nya funktionen **Hubben** samlas dina favoriter, surfhistoriken och alla nedladdningarna. Här visas också din Läslista.
5. Med hjälp av funktionen **Webbanteckning** kan du göra anteckningar, överstrykningar och markeringar på en webbsida. Dessa kan du inte bara spara själv utan även dela med andra. För att anteckna klickar du här och använder det verktygsfält som öppnas.

6. Du kan dela en webbsida via exempelvis mejl härifrån.
7. Om du har problem med **Edge** kan du klicka här och välja **Öppna med Internet Explorer**.

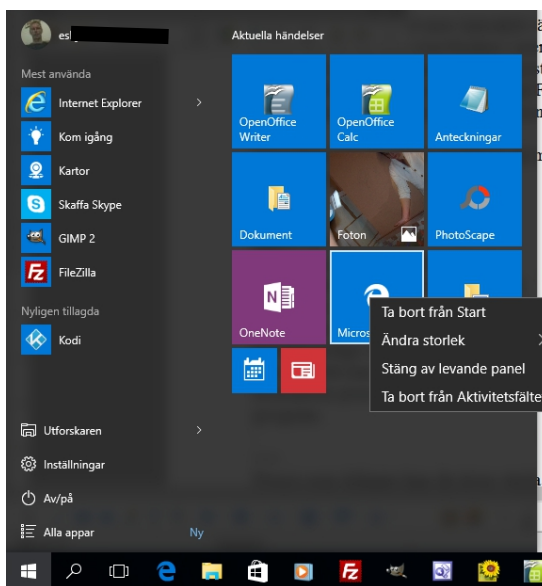
En smartare startmeny

Till många glädje är startmenyn tillbaka, och det med råde. Den nya startmenyn är en sammanslagning av Windows 7 och Windows 8, vilket betyder att du kan ha både text och brickor synliga i menyn.

Startmenyn är mycket mer interaktiv än tidigare. Tack vare att du kan visa brickor i menyn kan du exempelvis se hur många olästa e-postmeddelanden du har eller om något uppdaterats på Facebook, endast genom att klicka på startmenyn.

Dessutom kan du ändra storleken på menyn både på höjden och bredden så att du kan se så många brickor som du önskar.

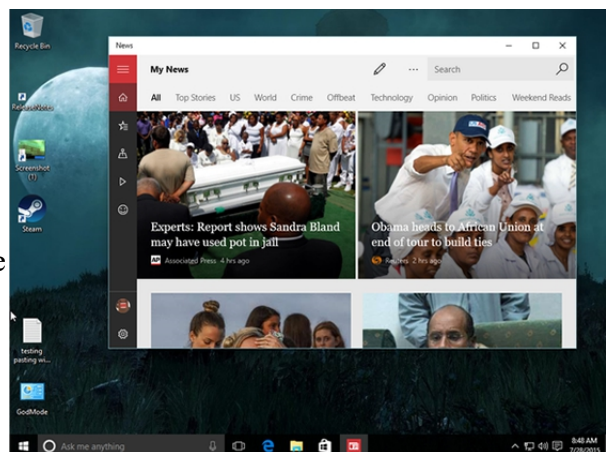
Start-menyn kan du anpassa så att den passar dig och ditt användande. Dra över den "App" du vill ska vara tillgänglig på höger sida.

Under "Alla Appar" finns alla installerade program/appar och visas i bokstavsordning från denna lista kan man dra ut dem till höger sidan. Väl där kan du väl hur den ska se ut.

Genom att *höger*-klicka och i menyn som kommer upp välja Storlek, Levande panel, om den ska finnas kvar på Start samt om den även ska finnas i aktivitetsfältet.

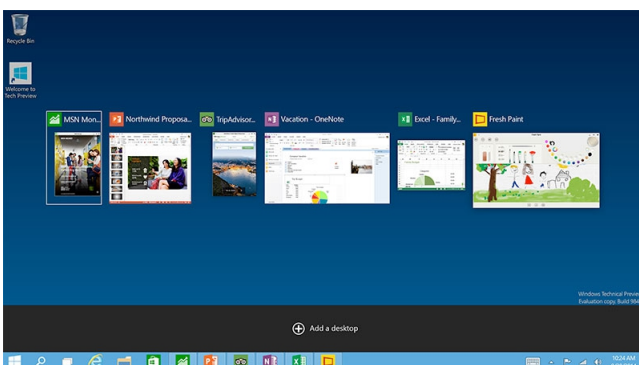
Appar på skrivbordet

En annan glädjande nyhet för de många användare som störde sig på Windows 8 är att appar från Windows Store som tidigare öppnades i helskränsläge numera ligger i *fönster* vars storlek kan anpassas och som kan minimeras precis som vanliga program.

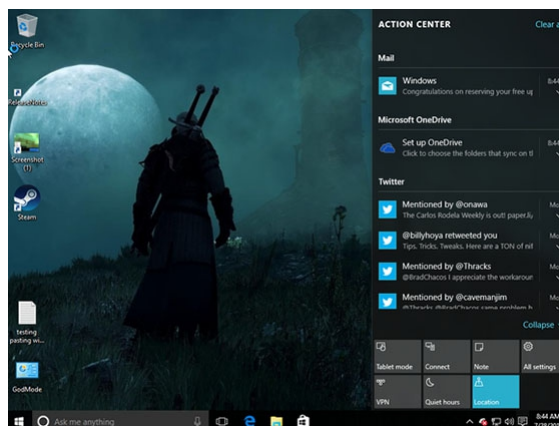
Precis som tidigare kan du även växla snabbt mellan program genom att trycka på tangenterna: **alt+tab**.

I Windows 10 har funktionen dock förbättrats jämfört med Windows 8 och du kan nu se mer av innehållet i varje program.

Åtgärdscenter

Notiser är en viktig del av moderna operativsystem, med små popuper som visar inkommande mejl och annan aktuell information. I Windows 8 fanns de, men försvann helt när de hade visats. Windows 10 åtgärdar det med det påpassligt namngivna *Åtgärdscenter*. Förutom gamla notiser som har arkiverats här finns snabbinställningar för bluetooth, vpn och annat. Du öppnar **Åtgärdscenter** genom att klicka på ”Pratbubblan” till vänster om klockan nere i högra hörnet.

Integration med appar

Appar för det moderna gränssnittet (det som tidigare kallades Metro) kan nu även köras i skrivbordsmiljön. Fönsterstorleken på apparna kan du justera precis hur du vill och du kan även låsa en app till exempelvis den högra delen av bildskärmen. Upp till fyra appar kan vara låsta på skärmen.

Cortana bor nu även i Windows

Röststyrningsprogrammet Cortana kommer även till datorer. Funktionen är en intelligent röststyrd söktjänst och tanken är att hon ska bli din personliga assistent. Den liknar mycket Siri som sitter i Iphone och Ipad eller S Voice i Samsungs Android-telefoner. Cortana finns redan i mobiltelefoner som kör Windows, i alla fall om du pratar engelska, men kommer nu alltså även till datorn.

OBS! Finns ännu inte på svenska....kommer så småningom

Syftet med Cortana är att kunna be henne utföra syssor eller söka information genom att prata naturligt med datorn. Ett typiskt exempel är att säga åt datorn: ”Påminn mig om tandläkaren klockan tre på tisdag”. Cortana ska förstå vilket datum och vilken tid du syftar på, och lägga in det i kalendern med en påminnelse någon timme innan.

Söktjänster ska också kunna användas med ett naturligt språk och tjänsten lär sig från dina tidigare sökningar vad du brukar mena, och kan också söka igenom hårddisken och appar för att få bättre träffar. ”Visa mig alla mina foton från december” är ett exempel som använder informationen du redan har på datorn.

Logga in med fingrar eller ögon

Windows 10 kommer med stöd för tekniken Fast identity online 2.0 (förkortat Fido). Det ger bra stöd för inloggningsmetoder som att verifiera sig med ögat, fingret eller ansiktets form. Så kallad biometri. Informationen om dig som används för inloggningen sparas lokalt på din egen dator och skickas alltså aldrig till Microsoft eller läggs upp i molnet. Lösningen kan kompletteras med en kod för att få till tvåstegsverifikation, något som sannolikt ökar säkerheten en hel del.

Stöd för biometri har funnits i mobiler och bärbara datorer i årtal men syftet med just Fido är att få till en enhetlig standard som hanterar ett antal olika metoder. Det är en öppen standard som även andra företag kan använda i sina produkter.

Microsoft kallar den här funktionen Windows Hello, och för att kunna logga in med ansiktet räcker det inte med vilken webbkamera som helst. Det duger nämligen bara med en Intel Realsense 3d-kamera, som antingen kan köpas till separat eller inbyggd i vissa nya bärbara datorer (till exempel Lenovo Thinkpad E550 och Dell Inspiron 15 5548). För fingeravtryck ska det duga med i princip vilken fungerande läsare som helst.

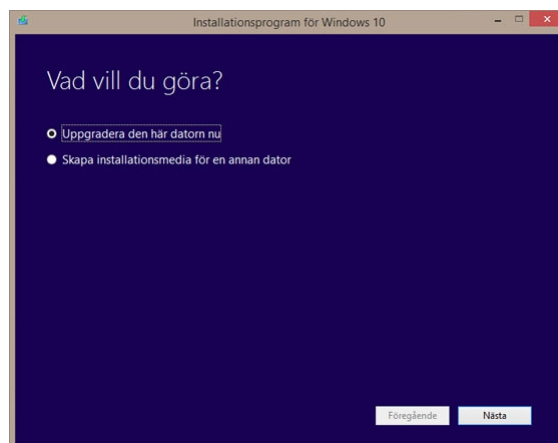
Ladda ned Windows 10 - installationsfiler

Samma verktyg kan även användas för att skapa ett installationsmedium på usb eller dvd som du kan använda för att nyinstallera systemet på en ren disk.

Gå till denna sida <https://www.microsoft.com/sv-se/software-download/windows10ISO> och ladda ner verktyget, trots att det ser ut som att verktyget enbart är till för att skapa en iso-fil för att bränna på dvd går det att använda för att uppgradera ett system direkt utan omvägen via ett installationsmedium. Sannolikt vill du ha 64-bitarsversionen av systemet. Om du redan har 32-bitarsversionen av Windows 7 eller 8.1 installerad måste du dock fortsätta med det om du vill uppgradera systemet med alla applikationer och filer intakta. För att byta från 32 till 64 bitar krävs en nyinstallation.

Om du kör verktyget kan du välja att uppgradera till Windows 10 direkt utan att bränna en skiva.

Om du uppgraderar ditt befintliga system ska du normalt inte behöva göra mer än att köra verktyget, säga åt det att uppgradera och vänta en stund. Räkna med att en uppgradering kan ta upp mot en timme.

Om du gör en ren installation finns det dock mer du behöver tänka på, spring inte och rensa disken innan du installerat Windows 10 minst en gång på datorn. Det kan vara lite besvärligt med aktivering och produktnycklar...

<http://pcforall.idg.se/2.1054/1.634108/windows-10-dvd-usb/sida/2/ren-installation>

Vad kostar Windows 10?

För konsumenter är Windows 10 en gratis uppgradering från Windows 7, Windows 8 och Windows 8.1. Gratiserbjudandet gäller i ett år från det att Windows 10 släppts. Om du använder Windows XP eller Windows Vista måste du av allt att döma betala.

Alla som inte har rätt till en gratis uppdatering får betala fullpris, vilket är detsamma som för Windows 8 och 8.1. Windows 8.1 kostar i dag omkring 1 000 kronor för en boxad version. Professional-versionen av 8.1 listas för omkring 2 000 kronor, eller 1 400 kronor för en oem-version. Det finns även studentrabatter där man kan få Professional för 550 kronor.

Gratisuppgraderingen gäller bara till motsvarande version som du redan kör. Om du använder standardversionen av Windows 7 eller 8.1 kommer du inte kunna välja Windows 10 Professional.

Alla enheter som uppdateras till Windows 10 kommer även att få gratis uppdateringar under hela enhetens livslängd.

Funktionerna som har försvunnit i Windows 10

På sin informationssida om Windows 10 listar Microsoft en rad funktioner som inte följer med om du uppgraderar din dator till Windows 10. Det gäller dels program som Microsoft valt att lägga ner, men även funktioner som dvd-uppspelning som företaget inte vill fortsätta betala licens för. Här är de viktiga finesserna som inte hänger med i framtiden:

- Windows Media Center försvinner helt. En bra gratisalternativ är Kodi (<http://kodi.tv/>).
- Dvd-filmer kan inte spelas upp utan tredjepartsprogram med stöd för formatet. Det här kan du i stället göra med programmet [VLC-player](#).
- Om du kör Windows 7 kommer miniprogram, så kallade **desktop gadgets**, försvinna.
- De tre Windows 8-apparna Mat & Dryck, Resor och Hälsa försvinner. Den här sortens material finns i stället kvar på Microsofts webbplats MSN (www.msn.com).
- Användare av Windows 10 Home kommer få automatiska uppdateringar påslagna vare sig man vill eller inte. Användare av Pro- eller Enterprise-versionerna kan fortfarande välja om detta ska vara påslaget.
- USB-diskettstationer kräver uppdaterade drivrutiner från tillverkaren som i vissa fall även kan laddas ner från Microsoft. Vi vet inte exakt vilka modeller som det gäller men eftersom att Microsoft tar upp frågan antyder det att om inte tillverkaren uppdaterar drivrutinen kan de sluta fungera.
- Patiens-spelen och MS Röj plockas bort och ersätts med nya versioner.
- Användare som har Windows Live Essentials installerat kommer få applikationen Onedrive avinstallerad och ersatt med den uppdaterade versionen.